

Posudek

Macháček, Michal: Gustáv Husák (do roku 1951) se zvláštním zřetelem k slovenskému buržoaznímu nacionalismu. Bakalářská práce, strojopis, FF UK, Praha 2009, 74 s.

Biografickým pracím, které by v širším kontextu mapovaly životní osudy představitelů komunistického režimu, nevěnovala dosud česká i slovenská historiografie dostatečnou pozornost. Stále ještě nejsou k dispozici komplexně pojaté biografie pěti prezidentů, kteří stáli v čele státu v letech 1948-1989. Několik popularizačních knih a povrchních životopisných medailonků nemohou tuto absenci nahradit, zvláště v situaci, kdy zájem poučené veřejnosti seznámit se s politickými aktivitami a životními peripetemi vrcholných činitelů KSČ neutichá. V posledních letech se pozornost médií soustřeďuje především na osobnost prvního Slováka na Pražském hradě Gustáva Husáka. Roku 2006 byla o něm v Bratislavě nastudována divadelní hra a v loňském roce se do kin dostal celovečerní dokumentární film režiséra Roberta Sedláčka *V hlavní roli Gustáv Husák*. Ve stejné době obhájil Tomáš Černák na Filozofické fakultě Univerzity Komenského diplomovou práci, která mapuje Husákovu činnost do roku 1948.

Osobnost Gustáva Husáka si zvolil za téma své bakalářské práce i Michal Macháček, který si vytyčil za cíl zmapovat jeho životní dráhu od dětství až do roku 1951, kdy byl Husák na základě vykonstruovaného obvinění z tzv. buržoazního nacionalismu uvězněn.

První tři kapitoly jsou v podstatě založeny na již existující literatuře, kterou diplomant místy doplnil archivními materiály pocházejícími z Národního archivu České republiky. V první a druhé kapitole se stručně věnuje Husákovu mládí a jeho činnosti ve studentském hnutí. Mnohem větší pozornost soustřeďuje na analýzu Husákovy (ne)působení v komunistickém odboji v době existence Slovenského štátu. Připomíná i některé kontroverzní momenty z jeho politického životopisu, např. vynucený zájezd levicových intelektuálů na Ukrajinu roku 1941, který zorganizoval tehdejší ministr vnitra Alexander Mach, nebo Husákův rozhodující podíl na textu memoranda V. ilegálního vedení KSS z července 1944, které doporučovalo řešit státoprávní postavení Slovenska jeho připojením k Sovětskému svazu. Činnost Gustáva Husáka v době Slovenského národního povstání rozebírá diplomant poněkud nerovnoměrně. Důraz klade především na objasnění Husákovy role při neúspěšném pokusu o osvobození uvězněných slovenských komunistických špiček z nitranského vězení. Správně připomíná, že krach této akce byl jednou z příčin rostoucí animozity Viliama Širokého a jeho stoupenců

vůči povstaleckému vedení KSS, které reprezentovali Husák, Karol Šmidke a Ladislav Novomeský. Ve třetí kapitole věnované období let 1945-1948 sleduje diplomant především vývoj česko-slovenských vztahů a s tím spojenou otázku pravomocí slovenských národních orgánů. Mnohem méně se zabývá postižením významné role, kterou Husák na Slovensku sehrál při prosazování mocenského monopolu KSČ (KSS) jak na podzim 1947, tak v únoru 1948.

Poslední dvě kapitoly, které jsou v mnohem větší míře založeny na archivních dokumentech, tvoří faktické jádro práce. Diplomant se v nich zaměřil na objasnění důvodů vzniku ideologické konstrukce tzv. buržoazního nacionalismu. Osvětluje nejprve mezinárodní kontext celé záležitosti (roztržka s Jugoslávií a její následky) a způsob, jakým byla tato „teorie“ aplikována na slovenské poměry v souvislosti s hledáním „vnitřních nepřátel“ v řadách komunistické strany. Paralelně s tím sleduje názorové a mocenské střety uvnitř vedoucí garnitury KSS mezi nacionálně orientovanou skupinou okolo Gustáva Husáka a stále silící centralistickou frakcí vedenou Viliamem Širokým, která mohla počítat s podporou vedení KSČ v Praze. Diplomant v textu rámcově postihl klíčovou úlohu Širokého při přípravě politické diskreditace Husáka a jemu názorově blízkých osob (Clementis, Novomeský aj.) a jejího následného kriminálního vyústění.

Diplomant si vybral pro svou bakalářskou práci poměrně náročné téma, které ovšem zpracoval na přiměřené úrovni. Kromě některých stylistických neobratností práce netrpí výraznějšími nedostatky s výjimkou toho, že autor v textu několikrát navzájem zaměňuje pojmy „centralismus“ a „centrismus“, popř. „centralisté“ a „centristé“. Zatímco pojmem „centralismus“ míníme výkon moci prováděný z jednoho ústředního místa, termín „centrismus“ se používá především pro označení určitého politického směru, který je charakteristický umírněností, opatrností a oscilováním mezi dvěma krajními tendencemi (například radikální a konzervativní), které se snaží vyvažovat.

Bylo by záslužné, kdyby diplomant v navazující magisterském studiu dané téma časově zúžil a dále prohloubil. Doporučuji práci přijmout k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm výborně.

V Praze, 27. srpna 2009

PhDr. Zdeněk Doskočil, Ph.D.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.